Uniwersytet Gdański

Karta przedmiotu

Nazwa i kod przedmiotu	Archeologia powszechna: epoka brązu - ćwiczenia, PG_00200184		
Kierunek studiów	Archeologia (O)		
Data rozpoczęcia studiów	październik 2026 r.	Rok akademicki realizacji przedmiotu	2027/2028
Poziom kształcenia	I stopnia - licencjackie	Grupa zajęć	Grupa zajęć obowiązkowych z zakresu kierunku studiów Grupa zajęć powiązanych z prowadzonymi badaniami naukowymi w dziedzinie nauki związanej z kierunkiem - profil ogólnoakademicki
Forma studiów	stacjonarne	Sposób realizacji	na uczelni
Rok studiów	2	Język wykładowy	polski
Semestr studiów	3	Liczba punktów ECTS	2.0
Profil kształcenia	ogólnoakademicki	Forma zaliczenia	zaliczenie
Jednostka prowadząca	Rektor -> Wydział Historyczny -> Instytut Archeologii		
Imię i nazwisko wykładowcy (wykładowców)	Odpowiedzialny za przedmiot	dr Mateusz Cwaliński	
	Prowadzący zajęcia z przedmiotu		

Formy zajęć							
	Forma zajęć	Wykład	Ćwiczenia	Laboratorium	Projekt	Seminarium	RAZEM
	Liczba godzin zajęć	0.0	0.0	30.0	0.0	0.0	30
	W tym liczba godzin zajęć na odległość: 0.0						

Aktywność studenta i liczba godzin pracy					
	Aktywność studenta	Udział w zajęciach dydaktycznych, objętych planem studiów	Udział w konsultacjach	Praca własna studenta	RAZEM
	Liczba godzin pracy studenta	30	2.0	18.0	50

Cel przedmiotu	Zapoznanie studentów z epoką brązu w poszczególnych regionach Europy, w szczególności ziem polskich, przez pryzmat zabytków kultury materialnej.

Efekty uczenia się przedmiotu

Efekt kierunkowy	Efekt z przedmiotu	Sposób weryfikacji i oceny efektu
[ARCHL3_U03] Potrafi komunikować się z otoczeniem wykorzystując specjalistyczną terminologię z zakresu archeologii oraz opracowywać i prezentować treści związane z dziedzictwem archeologicznym, w tym materiały popularyzatorskie	Potrafi zaprezentować na różnych poziomach szczegółowości informacje z zakresu rozwoju kulturowego w poszczególnych obszarach Europy w trakcie epoki brązu, a także wziąć udział w dyskusji na ten temat stosując specjalistyczną terminologię z zakresu archeologii.	[SU1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SU2] prezentacja/projekt/referat/ raport
[ARCHL3_W01] Zna i rozumie wybrane fakty, obiekty i zjawiska z zakresu archeologii oraz ujęcia teoretyczne służące wyjaśnianiu zależności między nimi. Posiada uporządkowaną wiedzę ogólną z zakresu nauk humanistycznych	Zna i rozumie wiodące teorie społeczno-kulturowe używane w interpretacji danych archeologicznych z zakresu epoki brązu.	[SW4] test/egzamin - ustny lub pisemny [SW1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja
[ARCHL3_W05] Zna główne zagadnienia prahistorii Europy w ujęciu porównawczym	Jest zaznajomiony z kluczowymi problemami węzłowymi epoki brązu na kontynencie europejskim. Posiada wiedzę pozwalającą na porównanie danych oraz ich interpretacji w odniesieniu do zagadnień takich, jak osadnictwo, gospodarka czy społeczeństwo w różnych obszarach Europy.	[SW4] test/egzamin - ustny lub pisemny [SW1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja
[ARCHL3_U02] Potrafi dobierać i stosować metody oraz narzędzia właściwe dla pracy archeologa, w tym zaawansowane techniki informacyjno-komunikacyjne, do rozwiązywania typowych oraz wybranych bardziej złożonych problemów z zakresu archeologii	Potrafi dobierać wykorzystywać dostępne narzędzia cyfrowe i multimedialne w analizie i omówieniu danych z zakresu rozwoju kulturowego w poszczególnych obszarach Europy doby epoki brązu.	[SU2] prezentacja/projekt/referat/ raport
[ARCHL3_U06] Potrafi planować i organizować pracę indywidualną i w zespole	Potrafi planować i organizować pracę indywidualną i w zespole nad zagadnieniami związanymi z epoką brązu w poszczególnych obszarach Europy.	[SU2] prezentacja/projekt/referat/ raport
[ARCHL3_W02] Ma zaawansowaną, uporządkowaną chronologicznie i tematycznie, wiedzę ogólną z zakresu archeologii	Ma zaawansowaną, uporządkowaną chronologicznie i tematycznie, wiedzę ogólną z zakresu archeologii epoki brązu na kontynencie europejskim.	[SW4] test/egzamin - ustny lub pisemny [SW2] prezentacja/projekt/referat/ raport
[ARCHL3_W03] Ma zaawansowaną, uporządkowaną wiedzę szczegółową w wybranych obszarach archeologii Polski i powszechnej	Posiada zaawansowaną i uporządkowaną wiedzę na temat rozwoju kulturowego w poszczególnych obszarach Europy, w tym ziem polskich, w trakcie epoki brązu, z uwzględnieniem kwestii takich jak osadnictwo, gospodarka, obrządek pogrzebowy oraz typowe zabytki kultury materialnej.	[SW4] test/egzamin - ustny lub pisemny [SW1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SW2] prezentacja/projekt/referat/ raport
[ARCHL3_U07] Potrafi współdziałać z innymi osobami w ramach prac zespołowych (także o charakterze interdyscyplinarnym) zarówno na etapie prac terenowych, jak i ich opracowania wyników	Potrafi współdziałać z innymi osobami w ramach prac zespołowych nad przygotowaniem omówienia rozwoju kulturowego w poszczególnych obszarach Europy w trakcie epoki brązu.	[SU2] prezentacja/projekt/referat/ raport
[ARCHL3_W06] Zna i rozumie w zaawansowanym stopniu najważniejsze teorie, metody badawcze i narzędzia warsztatu archeologa	Zna i rozumie w zaawansowanym stopniu najważniejsze teorie, metody i narzędzia wykorzystywane w badaniach nad takimi aspektami epoki brązu w Europie, jak osadnictwo, gospodarka czy społeczeństwo.	[SW4] test/egzamin - ustny lub pisemny [SW1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SW2] prezentacja/projekt/referat/ raport
[ARCHL3_K01] Jest gotów do krytycznej oceny posiadanej wiedzy i odbieranych treści	Jest gotów do krytycznej oceny posiadanej wiedzy i odbieranych treści dotyczących przemian na mapie kulturowej Polski i Europy jakie miały miejsce w trakcie epoki brązu, uwzględniając w tym kwestie takie jak osadnictwo, gospodarka, obrządek pogrzebowy oraz typowe zabytki kultury materialnej.	[SK1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SK2] prezentacja/projekt/referat/ raport [SK4] test/egzamin - ustny lub pisemny

	Efekt kierunkowy	Efekt z przedmiotu	Sposób weryfikacji i oceny efektu
	[ARCHL3_U01] Potrafi wykorzystywać posiadaną wiedzę: formułować oraz, poprzez właściwy dobór źródeł informacji, krytyczną ich analizę i syntezę, rozwiązywać problemy typowe oraz wybrane problemy bardziej złożone z zakresu archeologii, a także opracowywać treści związane z dziedzictwem archeologicznym	Potrafi formułować oraz, poprzez właściwy dobór źródeł informacji, krytyczną ich analizę i syntezę, rozwiązywać problemy typowe oraz wybrane problemy bardziej złożone z zakresu archeologii epoki brązu w Europie, a także opracowywać treści związane z ochroną i opieką dziedzictwa kulturowego tej epoki.	[SU1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SU2] prezentacja/projekt/referat/ raport [SU4] test/egzamin - ustny lub pisemny
	[ARCHL3_U04] Potrafi brać udział w debacie – przedstawiać i oceniać różne opinie i stanowiska oraz dyskutować o nich stosując poprawnie fachową terminologię z zakresu archeologii	Potrafi brać udział w debacie na tematy związane z rozwojem kulturowym doby epoki brązu w Europie, wykorzystując do tego opinie różnych badaczy i fachową terminologię.	[SU1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja
	[ARCHL3_K02] Jest gotów do uznania znaczenia wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych oraz zasięgania opinii ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu w aspekcie analiz gabinetowych jak i prac terenowych	Jest gotów do uznania znaczenia wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych oraz zasięgania opinii ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu w aspekcie analiz gabinetowych dotyczących archeologii epoki brązu.	[SK2] prezentacja/projekt/referat/ raport

Treści przedmiotu	Charakterystyka przemian w epoce brązu i początkach epoki żelaza, zróżnicowanie kulturowe na terenie Europy, chronologie epoki brązu w Polsce i krajach ościennych 1. Prolog epoki brązu: kultura pucharów dzwonowatych 2. Wczesna epoka brązu w Europie Środkowej (w tym południowo-zachodnia Polska): kultura unietycka 3. Wczesna epoka brązu w południowo-wschodniej Polsce: kultura mierzanowicka i strzyżowska 4. Środkowa i późna epoka brązu w Kotlinie Karpackiej 5. Epoka brązu w strefie egejskiej: kultura mykeńska i jej oddziaływania na tereny ościenne 6. Wczesna i środkowa epoka brązu w strefie pontyjskiej: kultury grobów jamowych, katakumbowych oraz zrębowych 7. Środkowa epoka brązu w Europie Środkowo-Wschodniej: krąg Trzciniec-Komarów-Sośnica 8. Środkowa epoka brązu w Europie Środkowej: krąg kultur mogiłowych 9. Wczesna i środkowa epoka brązu na Wyspach Brytyjskich: kultury Wessex i zjawiska powiązane 10. Epoka brązu w Skandynawii i basenie Morza Bałtyckiego: krąg Nordyjski oraz Pomorze 11. Epoka brązu na Płw. Iberyjskim: kultury Polada, Palafitte-Terramare oraz Proto- i Preapenińska 12. Epoka brązu w strefie atlantyckiej: Francja, Belgia oraz Holandia 13. Epoka brązu na Płw. Iberyjskim: kultura El Argar i zjawiska powiązane 14. Epilog: późna epoka brązu - krąg kultur pól popielnicowych w Europie
Wymagania wstępne i dodatkowe	Student powienien posiadać uporządkowaną wiedzę z zakresu geografii Europy, w szczególności Polski, oraz historii starożytnej.

Sposoby i kryteria oceniania osiąganych efektów uczenia się	Sposób oceniania (składowe)	Próg zaliczeniowy	Składowa oceny końcowej
	Udział w dyskusji	10.0%	5.0%
	Prezentacja przygotowana przez studenta	51.0%	20.0%
	Kolokwia	51.0%	75.0%
Zalecana lista lektur	Podstawowa lista lektur		

1. Fokkens H., A. Harding (red.),The Oxford Handbook of the European Bronze Age. Oxford: Oxford University Press 2013.
2. Harding A., European Societies in the Bronze Age. Cambridge: Cambridge University Press 2000.
3. Hensel W., A. Gardawski, J. Kowalczyk (red.), Prahistoria ziem polskich. Tom III. Wczesna epoka brązu. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1978.
4. Kristiansen K.,T.B. Larsson, The Rise of Bronze Age Society. Travels, Transmissions and Transformations. Cambridge: Cambridge University Press 2005.
5. Urbańczyk P., U. Bugaj (red.), Past societies. Polish lands from the first evidence of human presence to the early Middle Ages, vol. 3. 5000-2000 BC. Warszawa: wydawnictwo IAE PAN 2017.

Uzupełniająca lista lektur	1. Berthemes F., Heyd V., 2200 BC Innovation or Evolution? The genesis of the Danubian Early Bronze Age. [W:] H. Meller, H.W. Arz, R. Jung, R. Risch (red.), 2200 BC Ein Klimasturz als Ursachefür den Zerfall der Alten Welt? 7. Mitteldeutscher Archäologentag vom 23. bis 26. Oktober 2014 in Halle (Saale). Tagungen des Landesmuseums für Vorgeschichte Halle 12/II. Halle (Saale) 2015, s. 561-578. 2. Bargieł B., Kultura strzyżowska w świetle znalezisk grobowych. Wiadomości Archeologiczne 58 (2006), s. 6599 3. Blajer W, Skarby z wczesnej epoki brązu na ziemiach polskich. Polska Akademia Nauk Oddział w Krakowie. Prace Komisji Archeologicznej 28. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1990. 4. Brunner M., von Felten J., Hinz M., Hafner A., Central European Early Bronze Age chronology revisited: a Bayesian examination of large-scale radiocarbon dating. PLoS ONE 15/12 (2020):e0243719. 5. Bukowski Z., Pomorze w epoce brązu w świetle dalekosiężnych kontaktów wymiennych. Gdańsk 1998. 6. Chochorowski J., Hiperborejczycy wieku spiżu epoka brązu poza zasięgiem wysokich cywilizacji w Europie. Łowcy i pasterze w dobie brązowego oręża epoka brązu na obszarach Eurazji. [W:] Encyklopedia Historyczna Świata, t. I. Prehistoria. Kraków 1999, s. 202-252. 7. Czebreszuk J., Społeczności Kujaw w początkach epoki brązu. Poznań 1996. 8. Czebreszuk J., Schyłek neolitu i początki epoki brązu w strefie południowo-zachodniobałtyckiej (III i początki II tys. przed Chr.). Poznań 2001. 9. Czopek S., Rola kultury trzcinieckiej w genezie tzw. łużyckiego kręgu kulturowego (na przykładzie Polski południowo-wschodniej). [W:] H. Taras (red.), Zmierzch kompleksu trzciniecko-komarowskiego. Kształtowanie się nowej rzeczywistości kulturowej w środkowej i młodszej epoce brązu. Lublin, s. 79-89. 10. Dąbrowski J., Problem zróżnicowania kulturowego ziem Polski w starszej epoce brązu. Przegląd Archeologiczny 33 (1985), s. 105-157. 11. Dąbrowski J., Rozwój stosunków kulturowych na Pomorzu. [W:] T. Malinowski (red.), Problemy kultury łużyckiej na Pomorzu. Słupsk 1990, s. 65-87. 12. Furmanek M., Lasak I., Początki wczesnej epoki brązu na Śląsku w świetle aktualnych badań nad chronologią. Śląskie Sprawozdania Archeologiczne 55 (2013), s. 5-23. 13. Gancarski J., Chronologia grupy pleszowskiej kultury mierzanowickiej i kultury Otomani-Füzesabony w Polsce na podstawie wyników badań osad w Trzcinicy i Jaśle. [W:] J. Gancarski (red.), Kultura Otomani-Füzesabony rozwój, chronologia, gospodarka. Krosno 1999, s. 145-180. 14. Gedl M., Kultura przedłużycka. Kraków 1975. 15. Gedl M. Kultura przedłużycka. [W:] J. Kmieciński (red.), Pradzieje ziem polskich. Vol. I. Od paleolitu do środkowego okresu lateńskiego. Part 2. Epoka brązu i początki epoki żelaza. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1989, s. 467-475. 16. Gedl M., Początki i zróżnicowanie regionalne kultury łużyckiej na Pomorzu. [W:] T. Malinowski (red.), Problemy kultury łużyckiej na Pomorzu. Słupsk 1990, s. 25-51. 17. Głosik J., Kultura strzyżowska. Materiały Starożytne 11 (1968), s. 7-114. 18. Górski J., Chronologia kultury trzcinieckiej na lessach Niecki Nidziańskiej. Kraków 2007. 19. Górski J., Kadrow S., Kultura mierzanowicka i kultura trzciniecka w zachodniej Małopolsce. Problem zmiany kulturowej. Sprawozdania Archeologiczne 48 (1996), s. 9-32. 20. Hyrchała A., Kultura strzyżowska początek nowej epoki. [W:] A. Hyrchała, B. Bartecki (red), Wojownik i księżniczka. Archeologia Medycyna Sądowa Sztuka. Hrubieszów 2015, s. 32-51. 21. Ignaczak M., Makarowicz P., Krąg trzciniecki a krąg mogiłowy. Problem zmiany kulturowej na Kujawach i dorzeczu środkowej Warty. [W:] A. Kośko, J. Czebreszuk (red.) Trzciniec system kulturowy czy interkulturowy proces? Poznań 1998, s. 379-397. 22. Kaczmarek M., Epoka brązu na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej w świetle interregionalnych kontaktów wymiennych. Poznań 2012. 23. Kaczmarek M., Pomorze w epoce brązu kilka refleksji o stanie i potrzebach badań. Pomorania Antiqua XXVII (2018), s. 7-22. 24. Kadrow S., U progu nowej epoki. Gospodarka i społeczeństwo wczesnego okresu epoki brązu w Europie Środkowej. Kraków 2001. 25. Kadrow S., Machnik J., Kultura mierzanowicka. Chronologia, taksonomia i rozwój przestrzenny. Polska Akademia Nauk, Oddział w Krakowie. Prace Komisji Archeologicznej 29. Kraków 1997. 26. Kneisel J., The Problem of the Middle Bronze Age Inception in Northeast Europe or: Did the Únětice Society Collapse? [W:] J. Kneisel, W. Kirleis, M. Dal Corso, N. Taylor, W. Tiedtke (red.), Collapse or Continuity? Environment and Development of Bronze Age Human Landscapes. Universitätsforschungen zur Prähistorischen Archäologie 205. Bonn 2012, s. 209-234.

		27. Makarowicz P., Rola społeczności kultury iwieńskiej w genezie trzcinieckiego kręgu kulturowego (2000-1600 BC). Poznań 1998. 28. Makarowicz P., Trzciniecki krąg kulturowy wspólnota pogranicza Wschodu i Zachodu Europy. Poznań 2010. 29. Müller J., Lohrke B., Neue absolutchronologische Daten für die Süddeutsche Hügelgräberbronzezeit. Germania 87/1 (2009), s. 25-39. 30. Pare C.F.E., Chronology in Central Europe at the end of the Bronze Age. [W:] K. Randsborg (red.), Absolute Chronology. Archaeological Europe 2500500 BC. Acta Archaeologica 67. Kobenhavn 1996, s. 99-120. 31. Sarnowska W., Kultura unietycka w Polsce I. Wrocław-Warszawa-Kraków 1969. 32. Siuchniński K., Uwagi o stosunkach kulturowych w I-III okresie epoki brązu na Pomorzu Zachodnim. [W:] Jażdżewski K., Hensel W., Kočka W. (red.), Munera Archaeologica Iosepho Kostrzewski. Poznań 1963, s. 147-174. 33. Szmukier W., Stosunki kulturowe w Polsce południowozachodniej na przełomie wczesnej i starszej epoki brązu (stan badań). Archeologia Polski 25 (1980), s. 7-28. 34. Taras H., Kultura trzciniecka w międzyrzeczu Wisły, Bugu i Sanu. Lublin 1995.
	Adresy eZasobów	
Przykładowe zagadnienia/ przykładowe pytania/ realizowane zadania	- Jakie kultury rozwijały się w poszczególnych obszarach Europy w epoce brązu? - Jak te kultury różnią się pod względem aspektów takich jak osadnictwo, obrządek pogrzebowy, gospodarka, itp.? - Jak kontakty łączyły poszczególne obszary Europy i zamieszkujące je społeczności? - Jakie centra rozwoju kulturowego wyróżnia się w Europie doby epoki brązu? - Jaka jest dynamika czasowo-przestrzenna w rozwoju kultur epoki brązu w Europie?	
Praktyki zawodowe w ramach przedmiotu	Nie dotyczy	

Dokument wygenerowany elektronicznie. Nie wymaga pieczęci ani podpisu.